

ban. Ez a magnetit *Ti* tartalmú. Rendesen leukoxén udvar veszi körül, sőt néha teljesen leukoxénné van átalakulva.

Mint bomlástermék a calcziton kívül limonit lép fel.

Végül még a kőzet elemzését közlöm, melyet TOMASOVSZKY LAJOS főiskolai adjunktus volt szives elkészíteni.

A 100° C-nál szárított kőzetben van :

SiO ₂	48·99%
TiO ₂	0·95 "
Al ₂ O ₃	15·82 "
Fe ₂ O ₃	7·95 "
FeO	5·02 "
CaO	8·47 "
MgO	3·39 "
K ₂ O	1·83 "
Na ₂ O	0·29 "
P ₂ O ₅	— "
H ₂ O	0·90 "
CO ₂	6·02 "
	99·64 %

Selmeczbánya, 1904 december hó 20-án.

A m. kir. bányászati és erdészeti főiskola ásvány-földtani intézetében.

AZ EGYETEM FÖLD- ÉS ÖSLÉNYTANI INTÉZETE S ÚJABB SZERZEMÉNYEI.

Dr. KOCH ANTAL egyet. tanártól.

Az intézet igazgatását 1895-ben vettem át, a mikor az még tisztán csak a palaeontologia tanítására volt ellátva gyűjteményekkel, de ezek is főképen csak a gerincztelen állatok maradványait tartalmazták. Hogy tehát a földtant is előadhassam, első teendőm volt egy földtani gyűjteménynek beszerzése és rendszeres fölállítása. Ennek magját képezte az a kb. 500 példányból álló stratigraphiai kőzetgyűjtemény, melyet még bold. SZABÓ JÓZSEF tanár állított föl a mineralog. és petrographiai intézet közzetani termében, s mely rendelkezésemre bocsátott. Ezt egészítettem volt ki részint vásárlás, részint gyűjtés útján s ebbe kebeleztem be a m. kir. Földt. Intézettől ajándékképen kapott SCHAFARZIK-féle magyarországi kőzetgyűjteményt is.

Most 5 faliszekrényben egy kb. 500 darabból álló általános földtani- és 13 faliszekrényben egy kb. 1200 darabból álló stratigraphiai kőzet-gyűjtemé-

nyünk van és ha megfelelő helyünk volna még, a lefolyt 9 év alatt gyűjtött anyagból ki lehetne állítani Budapest környékének tanulságos geologiai gyűjteményét is.

A gerinczelen őszállatok gyűjteménye mellé a gerinczes őszállatok maradványaiából is megkezdtem volt egy kis rendszeres gyűjteménynek egybeállítását, melyet igyekeztem évről-évre gyarapítani, úgy hogy most már 10 lejtős fedelű és 2 nagy faliszekrényben van az kiállítva.

Végre előkészületben van egy, a tanárjelöltek igényeihez szabandó, ú. n. vezérkövület-gyűjteménynek összeállítása és kiállítása 10 faltéri kis szekrényben, melyekkel aztán a rendelkezésre álló hely annyira be lesz töltve, hogy a gyűjtemények további fejlesztése lehetetlenné válik.

Külön dolgozóterme — sajnos — nincs az intézetnek, és így a nem nagy tanteremben kell, hogy gyakorlatilag is foglalkozzanak az erre szép számmal jelentkező hallgatók, a mi sok nehézséggel és kényelmetlenséggel jár.

Az intézet újabb szerzeményeiből csak néhányat kívánok bemutatni. 1. A tavaly elhunyt dr. ISZLAY JÓZSEF fogorvos hagyatékából az intézet gyűjteményébe kerültek: a) *Anthracotherium magnum*, Cuv. és *Palaeotherium magnum*, Cuv. állcsont-töredékei és fogai a híres quercyi oligocén phosporitból. b) *Palaeotherium magnum*, Cuv., *P. medium* Cuv. és *P. minus*, Cuv. állcsont-töredék és fogai, a débrugei felsőeocén lignitből. c) *Hypotamius (Ancodus) Vectianus*, OWEN és *bovinus* Ow. állcsont-töredék és fogai a hampsteadi (Wight szig.) oligocénből. d) *Sus Strozzi* és *Equus primigenius*, MEY. fogai a Val d'Arnóból és *rhinoceros* sp. fogak a montpellier miocénből. Továbbá e) a laibachi híres lápból (Moor): *Bos taurus*, L. (primigenius fajta), *Ovis aries*, L., *Cervus elaphus*, L., *Capra hircus*, L., *Sus scrofa*, L., *Ursus arctos*, L., *Meles taxus*, PALL. és *Castor fiber*, L. állkapcsai fogsorokkal. Aztán f) egy nagy *Ichthyosaurus* sp.-nek fejtöredéke valószínűleg Holzmadenből Württembergben. Végre g) a *Physeter macrocephalus*, L. egy foga, és sok egyéb kevésbé értékes kövület is.

A szintén dr. ISZLAY J. hagyományából kapott könyvek közül különösen kiemelem e kettőt: a) H. M. DUCROTAY DE BLAINVILLE «Ostéographie ect.» című 4 kötetes nagybecsű munkája, a remek atlaszal együtt; b) ALBERT GAUDRY «Animaux fossiles et Géologie de l'Attique» című nagy ábrás munkája.

2. A vásárlás vagy egyéb úton beszerzettek közül még a következő kiválóbb őslény-maradványokat említhetem:

a) A LEIDY J. munkái révén híres észak-amerikai miocén lelőhelyről (Badlands, Dakota áll.): *Hyracodon nebrascensis*, LEIDY tör. fejtöredéke; *Oreodon major* LEIDY, kiegészített fejtöredéke; *Titanotherium Prousti*, LEIDY, felső és alsó állcsont-töredékei m. fogakkal; *Aceratherium occidentale*, LEIDY, fogai és *Mesohippus Bairdii*, LEIDY, fejtöredéke.

b) *Lophiodon rhinoceroïdes*, RUTIM. fogai a szt. mamerti (Svájc) középeocén rétegekből.

c) A holzmadeni (Württemberg) alsóliás palából: az *Ichthyosaurus*

quadrisissus, QUENST. egy közép nagyságú igen szép és teljes példánya; a *Lepidotus Elvensis*, AG. egy meglehetősen példánya; egy remek *Pentacrinites subangularis*, O. FRAAS és egy teljes *Harpoceras Lythenis*, YOUNG. és sok más.

d) Az eichstädti felsőjura lithographikus márgapalából: egy csaknem teljes *Aspidorhynchus acutirostris*, AG. és sok egyéb halfaj, a ritka *Rhizostomites admirandus*, HECKEL egy kissé hiányos példánya, az ízeltlábúak osztályából a *Limulus Walchi*, DESM., *Locusta speciosa*, MÜNST., *Tarsophlebia eximia*, MÜNST. és több egyéb faj is.

e) A bradfordi köz. doggerből az *Apiocrinus Parkinsoni*, SCHLOTH. egy csaknem teljes példánya.

f) Végre a hazai leletek közül bemutatom a Kolozsvár melletti diluviális párkányvályogban talált *Arctomys Bobac*, SCHREB. fajnak egy hiányos vázát, melyet az állat alakjának megfelelő helyzetben fekete táblára erősítettem.

Ezeket kivül a gerinczelenek sorából bemutatathatnék még sok újabb szerzeményű, igen érdekes és szép példányokat; de a szakértő szeme úgyszólván rájuk akad, ha gyűjteményünket végig fogja nézni.

3. Magyarországnak átnézetes földtani térképe 1 : 360.000 méretben a tanteremben függönyszerűen felerősítve. Ez másolata annak az eredeti térképnek, mely Lóczy L. tanár intézetében az én közreműködéssel készült, a m. kir. Földtani Intézet kiadatlan eredeti felvételeinek felhasználásával, és melyet az 1900. évi párisi világkiállításon aranyéremmel tüntettek ki. Ezen szép térkép alapján adom elő Magyarország geológiáját.

4. Végre bemutatom azokat a kőületeket, melyeket a múlt nyáron a Fruskagórában tett kirándulásaimban szereztem. Ezek közt kiválóan becsesek a beocsini cementmárga-bányában kapott halmaradványok, a mennyiben a f. évben általam ugyanonnan ismertetett anyagnál tökéletesebb példányok vannak közöttük. Ilyen a *Sphyaenodus hexagonalis*, KOCH-nak egy elég teljes fejevéja, a *Brosimius Strossmayeri*, KRAMB. egy példánya a fejjel együtt és a *Lates pliocenus*, KOCH-nak egy jobb példánya, mint az, melyet leírtam volt. Ezen újabb anyag alapján a felállított új fajoknak jellegeit pontosabban meg fogom állapíthatni, mint eddigelé lehetett.

Meglátogattam továbbá a csereviczi Potok völgyének felső részében azokat a helyeket, hol több mint 30 év előtt azt a sok felsőkrétakori kőületet gyűjtöttem volt, melyet bold. dr. PETHŐ GYULA oly behatóan tanulmányozott. Sajnos, most a vadaskertté átalakított és csak engedelemmel bejárható helyeken alig kaphat már valamit a gyűjtő, mert a legtöbb lelőhelyet szétrombolta a Potok vízsodra vagy a lecsuszamlott erdei talaj elfödte. Csak a hippuritmészke padját sikerült még eléggé jól föltárt állapotban kapnom és belőle 3 db *Pironaeu polytypus*-t gyűjteni.